GENERALINIO ADVOKATO
GIOVANNI PITRUZZELLA IŠVADA,
pateikta 2021 m. spalio 14 d.[1]

Byla C-83/20

BPC Lux 2 Sàrl,
BPC UKI LP,
Bennett Offshore Restructuring Fund Inc.,
Bennett Restructuring Fund LP,
Queen Street Limited,
BTG Pactual Global Emerging Markets and Macro Master Fund LP,
BTG Pactual Absolute Return II Master Fund LP,
CSS LLC,
Beltway Strategic Opportunities Fund LP,
EJF Debt Opportunities Master Fund LP,
TP Lux HoldCo Sàrl,
VR Global Partners LP,
CenturyLink Inc. Defined Benefit Master Trust,
City of New York Group Trust,
Dignity Health,
GoldenTree Asset Management Lux Sàrl,
GoldenTree High Yield Value Fund Offshore 110 Two Ltd,
San Bernardino County Employees Retirement Association,
EJF DO Fund (Cayman) LP,
Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA
prieš
Banco de Portugal,
Banco Espírito Santo SA,
Novo Banco SA

(*Supremo Tribunal Administrativo* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Portugalija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 2014/59/ES – Kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimas ir pertvarkymas – 36, 73 ir 74 straipsniai – Dalinis direktyvos perkėlimas į nacionalinę teisę nepasibaigus perkėlimo terminui – Kredito įstaigos

[1] Originalo kalba: italų.

pertvarkymas – Požiūris į akcininkus ir kreditorius – Principas „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“ – Chartijos 17 straipsnis“

1. Šis *Supremo Tribunal Administrativo* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Portugalija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2014 m. gegužės 15 d. Direktyvos 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema[2], ir dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio, kuriame įtvirtinta teisė į nuosavybę, išaiškinimo.

2. Šis prašymas pateiktas Portugalijos administraciniams teismams nagrinėjant kai kurių *Banco Espírito Santo* (toliau – BES) akcininkų ir subordinuotųjų obligacijų turėtojų ieškinį, kuriame jie prašo panaikinti *Banco de Portugal* 2014 m. priimtą sprendimą pertvarkyti BES.

3. Ši byla ypatinga tuo, kad minėtas sprendimas buvo priimtas pagal nacionalinės teisės aktus dėl kredito įstaigų pertvarkymo, kurie į Portugalijos teisę buvo perkelti gerokai prieš priimant Direktyvą 2014/59, bet buvo iš dalies pakeisti aktu, kuriuo ši direktyva tik iš dalies perkelta į nacionalinę teisę iki jos perkėlimo termino pabaigos.

4. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl nacionalinės teisės aktų, kuriais remiantis buvo priimtas sprendimas dėl BES pertvarkymo, atitikties Direktyvai 2014/59 ir Chartijos 17 straipsniui, nes nebuvo perkelti keli šioje direktyvoje numatyti reikalavimai. Jam taip pat kyla klausimas, ar taikant 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendime *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628, toliau – Sprendimas *Inter-Environnement Wallonie*) įtvirtintą standartą, susijusį su įsipareigojimais, kuriuos valstybės narės turi vykdyti direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiu, tokie teisės aktai galėtų rimtai kliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

5. Direktyvos 2014/59 34 straipsnyje „Bendrieji pertvarkymo principai“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, taikydamos pertvarkymo priemones ir naudodamosi pertvarkymo įgaliojimais, pertvarkymo institucijos imtųsi visų priemonių, tinkamų užtikrinti, kad imantis pertvarkymo veiksmų būtų laikomasi šių principų:

a) pertvarkomos įstaigos akcininkams tenka pirmieji nuostoliai;

b) nuostoliai pertvarkomos įstaigos kreditoriams paskirstomi po akcininkų pagal jų reikalavimų tenkinimo eiliškumą, jeigu tai įprastinė bankroto byla, išskyrus atvejus, kai šioje direktyvoje aiškiai nustatyta kitaip; <…>“

[2] 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (OL L 173, 2014, p. 190).

6. Direktyvos 2014/59 36 straipsnyje „Vertinimas pertvarkymo tikslais“ nustatyta:

„1. Prieš imdamosi pertvarkymo veiksmų arba naudodamosi įgaliojimais nurašyti ar konvertuoti atitinkamas kapitalo priemones, pertvarkymo institucijos užtikrina, kad teisingą, apdairų ir tikrovišką įstaigos arba 1 straipsnio 1 dalies b, c ar d punkte nurodyto subjekto turto ir įsipareigojimų vertinimą atliktų nepriklausomas nuo viešųjų institucijų, įskaitant pertvarkymo instituciją, ir nuo įstaigos arba 1 straipsnio 1 dalies b, c ar d punkte nurodyto subjekto asmuo. <…>

4. Vertinimo tikslai:

a) padėti nuspręsti, ar yra tenkinamos pertvarkymo sąlygos arba kapitalo priemonių nurašymo arba konvertavimo sąlygos;

b) jeigu pertvarkymo sąlygos tenkinamos, padėti nuspręsti dėl tinkamų pertvarkymo veiksmų, kurių reikia imtis įstaigos arba 1 straipsnio 1 dalies b, c ar d punkte nurodyto subjekto atžvilgiu;

<…>

e) kai taikoma laikinos įstaigos sukūrimo priemonė arba turto atskyrimo priemonė, padėti nuspręsti dėl perduotino turto, teisių, įsipareigojimų, akcijų ar kitų nuosavybės priemonių ir nuspręsti dėl atlygio, sumokėtino pertvarkomai įstaigai arba, prireikus, akcijų ar kitų nuosavybės priemonių savininkams, sumos;

<…>

g) visais atvejais užtikrinti, kad bet kokie įstaigos arba 1 straipsnio 1 dalies b, c ar d punkte nurodyto subjekto turto nuostoliai būtų visiškai pripažįstami pertvarkymo priemonių taikymo arba naudojimosi kapitalo priemonių nurašymo arba konvertavimo įgaliojimais metu. <…>

8. Vertinime nurodomas kreditorių suskirstymas į klases pagal jų eiliškumą vadovaujantis taikytina nemokumo teise ir apibrėžiamos sąlygos, kurių kiekviena akcininkų arba kreditorių klasė galėtų tikėtis, jei 1 straipsnio 1 dalies b, c ar d punkte nurodyta įstaiga arba subjektas būtų likviduojami keliant įprastinę bankroto bylą.

Tas vertinimas nedaro poveikio principo, kad nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė [*no creditor worse off*], taikymui pagal 74 straipsnį.“

7. Direktyvos 2014/59 73 straipsnyje „Akcininkų ir kreditorių vertinimas atliekant dalinį perdavimą ir taikant gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonę“ nurodyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad po to, kai imtasi vienos ar daugiau pertvarkymo priemonių, ir visų pirma 75 straipsnio tikslais:

a) išskyrus atvejus, kai taikomas b punktas, tais atvejais, kai pertvarkymo institucijos perduoda tik dalį pertvarkomos įstaigos teisių, turto ir įsipareigojimų, už akcininkų ir tų kreditorių, kurių reikalavimai neperduoti, reikalavimus būtų kompensuota bent tokia suma, kurią jie būtų gavę, jei pertvarkoma įstaiga būtų likviduota iškeliant įprastinę bankroto bylą tuo metu, kai buvo priimtas 82 straipsnyje nurodytas sprendimas[.]“

8. Direktyvos 2014/59 74 straipsnyje „Skirtingų [vertinimų] įvertinimas“ nurodyta:

„1. Siekdamos įvertinti, ar akcininkams ir kreditoriams būtų taikytas geresnis vertinimas, jei pertvarkomai įstaigai būtų iškelta įprastinė bankroto byla, įskaitant 73 straipsnio tikslais, bet tuo neapsiribojant, valstybės narės užtikrina, jog atlikus pertvarkymo veiksmą arba veiksmus nepriklausomas asmuo kuo greičiau atliktų vertinimą. Tas vertinimas turi būti atskirtas nuo vertinimo, atliekamo pagal 36 straipsnį.

2. Atliekant 1 dalyje nurodytą vertinimą nustatoma:

a) vertinimas, kuris būtų taikomas akcininkams ir kreditoriams, arba atitinkamoms indėlių garantijų schemoms, jei pertvarkomai įstaigai, kurios atžvilgiu buvo įvykdytas pertvarkymo veiksmas ar veiksmai, būtų buvusi iškelta įprastinė bankroto byla tuo metu, kai buvo priimtas 82 straipsnyje nurodytas sprendimas;

b) faktinis vertinimas, kuris buvo taikomas akcininkams ir kreditoriams pertvarkant pertvarkomą įstaigą, ir

c) ar yra skirtumas tarp vertinimo pagal a punktą ir vertinimo pagal b punktą.

3. Atliekant įvertinimą:

a) daroma prielaida, kad pertvarkomai įstaigai, kurios atžvilgiu buvo įvykdytas pertvarkymo veiksmas ar veiksmai, būtų buvusi iškelta įprastinė bankroto byla tuo metu, kai buvo priimtas 82 straipsnyje nurodytas sprendimas;

b) daroma prielaida, kad pertvarkymo veiksmas ar veiksmai nebuvo įvykdyti;

c) neatsižvelgiama į pertvarkomai įstaigai skirtą nepaprastąją viešąją finansinę paramą. <…>“

B. Portugalijos teisė

9. Portugalijos nacionalinė kredito įstaigų gaivinimo ir pertvarkymo sistema į *Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras* (Bendra kredito institucijų ir finansų bendrovių sistema; toliau – RGICSF) įtraukta 2012 m. vasario 10 d. Dekretu įstatymu Nr. 31-A/2012.

10. Šis teisės aktas buvo iš dalies pakeistas 2014 m. rugpjūčio 1 d. Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014, kuriuo į nacionalinę teisę iš dalies perkelta Direktyva 2014/59, t. y. konkretūs jos aspektai.

11. Konkrečiai Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014 buvo iš dalies pakeisti RGICSF 145.-B, 145.-F ir 145.-H straipsniai, kurie po šio pakeitimo buvo suformuluoti taip:

„145.-B straipsnis <…>

1. Taikant pertvarkymo priemones ir atsižvelgiant į pirmesniame straipsnyje nustatytus pertvarkymo priemonių tikslus, siekiama užtikrinti, kad:

a) kredito įstaigos akcininkai pirmiausia prisiimtų atsakomybę už tos įstaigos nuostolius;

b) kredito įstaigos kreditoriai yra antrieji, kurie sąžiningomis sąlygomis prisiima atsakomybę už likusius aptariamos įstaigos nuostolius pagal skirtingų kategorijų kreditorių pirmumo tvarką;

c) nė vienas kredito įstaigos kreditorius negali prisiimti atsakomybės už didesnius nuostolius, nei prisiimtų tuo atveju, jeigu ta įstaiga būtų likviduojama.

<…>

3. Jeigu paaiškėja, kad, pasibaigus kredito įstaigos, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, likvidavimui, šios įstaigos, kurios skoliniai reikalavimai nebuvo perleisti kitai kredito įstaigai ar laikinajam bankui, kreditoriams atsirado daugiau nuostolių, nei, manoma, atlikus 145.-F straipsnio 6 dalyje ir 145.-H straipsnio 4 dalyje nurodytą vertinimą, būtų atsiradusių, jei įstaiga būtų pradėta likviduoti iš karto prieš pradedant taikyti pertvarkymo priemonę, tie kreditoriai turi teisę gauti šį skirtumą iš Pertvarkymo fondo.

145.-F straipsnis <…>

6. Atsižvelgiant į 145.-B straipsnio 3 dalies nuostatas, atliekant pirmesnėje dalyje nurodytą vertinimą taip pat pateikiama kiekvienos kreditorių klasės skolinių reikalavimų susigrąžinimo lygio prognozė taikant teisės aktuose nustatytą pirmumo tvarką tuo atveju, jei kredito įstaiga būtų likviduojama iš karto prieš pradedant taikyti pertvarkymo priemonę.

<…>

145.-H straipsnis

4. Perdavimo momentu turi būti pateiktas pagal 1 dalies nuostatas atrinkto turto, įsipareigojimų, nematerialiojo turto ir valdomo turto įvertinimas, kurį kredito įstaigos lėšomis atlieka *Banco de Portugal* paskirtas nepriklausomas subjektas per to banko nustatytą terminą, o atsižvelgiant į 145.-B straipsnio 3 dalies nuostatas, atliekant tą vertinimą taip pat pateikiama kiekvienos kreditorių klasės skolinių reikalavimų susigrąžinimo lygio prognozė taikant teisės aktuose nustatytą pirmumo tvarką tuo atveju, jei kredito įstaiga būtų likviduojama iš karto prieš pradedant taikyti pertvarkymo priemonę.

145.-I straipsnis

<…>

3. Už pardavimą gautos pajamos pirmiausia turi būti proporcingai skiriamos:

a) grąžinti visas lėšas, skirtas pagal 145.-H straipsnio 6 dalį, Pertvarkymo fondui;

b) grąžinti visas lėšas, skirtas pagal 145.-H straipsnio 7 dalį, Indėlių garantijų fondui arba *Crédito Agrícola Mútuo* garantijų fondui.“

12. Direktyvos 2014/59 perkėlimas į nacionalinę teisę buvo užbaigtas patvirtinus 2015 m. kovo 26 d. Įstatymą Nr. 23-A/2015.

II. Bylos faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

13. BES buvo viena pagrindinių Portugalijos bankų sistemoje veikiančių kredito įstaigų. Dėl BES ištikusios sunkios finansų krizės 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* priėmė sprendimą dėl BES pertvarkymo. Šis sprendimas buvo priimtas dėl rimtos grėsmės, kad BES nevykdys įsipareigojimų, todėl, jei pertvarkymas nebūtų buvęs skubiai patvirtintas, įstaigoje būtų neišvengiamai sustabdyti mokėjimai, leidimas vykdyti kredito įstaigos veiklą būtų panaikintas ir vėliau ji būtų likviduota, o tai būtų sukėlę didžiulę sisteminę riziką ir rimtą grėsmę finansiniam stabilumui.

14. Minėtas sprendimas dėl BES pertvarkymo buvo priimtas remiantis RGICSF redakcija, išdėstyta Dekrete įstatyme Nr. 31-A/2012, iš dalies pakeistame Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014.

15. Priėmus šį sprendimą dėl BES pertvarkymo buvo įsteigtas laikinasis bankas, pavadintas *Novo Banco S.A.*, kuriam buvo perduota didžioji dalis BES turto, įsipareigojimų ir nematerialiojo turto.

16. *Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group, S.A.* (toliau – *Massa Insolvente*) yra bendrovė, tiesiogiai ir netiesiogiai turėjusi BES įstatinio kapitalo dalių.

17. Bendrovė *BPC 2 Lux* ir kt. yra BES išleistų subordinuotųjų obligacijų turėtojai.

18. *Massa Insolvente* ir *BPC 2 Lux* ir kt. apskundė BES pertvarkymo priemonę Portugalijos teismuose, prašydami ją panaikinti. Šios bendrovės, be kita ko, tvirtino, kad ši pertvarkymo priemonė buvo priimta pažeidžiant Sąjungos teisę.

19. Bylą nagrinėjančiam prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla tam tikrų abejonių dėl Portugalijos teisės aktų leidėjo priimtų priemonių iš dalies įgyvendinant Direktyvą 2014/59. Šis teismas mano, kad, norint įvertinti nurodytus neteisėtumo pagrindus, būtina išaiškinti taikytinas Sąjungos teisės nuostatas.

20. Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Sąjungos teisę, būtent Chartijos 17 straipsnį ir Direktyvą 2014/59/ES <…>, visų pirma jos 36, 73 ir 74 straipsnius, reikia aiškinti taip, kad pagal juos draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nurodyti [pagrindinėje byloje], kurie buvo taikomi kaip pertvarkymo priemonė, pagal kurią įsteigiamas laikinasis bankas ir atskiriamas turtas, ir kad iš dalies perkėlus direktyvą dar nesibaigus jai perkelti nustatytam terminui:

a) nebuvo numatyta atlikti teisingą, apdairų ir tikrovišką įstaigos, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, turto ir įsipareigojimų vertinimą iki jos priėmimo;

b) užuot numačius mokėti, atsižvelgiant į a punkte nurodytą vertinimą, galimą kompensaciją pertvarkomai įstaigai arba, nelygu atvejis, akcijų ar kitų nuosavybės vertybinių popierių turėtojams, buvo tik numatyta, kad galimas pajamų, gautų pardavus laikinąjį banką, likutis turi būti grąžintas pertvarkomai kredito įstaigai arba priskirtas jos, kaip nemokios skolininkės, turtui;

c) nebuvo numatyta, kad įstaigos, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, akcininkai turi teisę gauti ne mažesnę sumą nei ta, kurią jie būtų gavę, jei institucija būtų visiškai likviduota pagal įprastas bankroto procedūras, ir tik numatyta, kad toks apsaugos mechanizmas taikomas tik kreditoriams, kurių skoliniai reikalavimai nebuvo perleisti;

d) nenumatytas vertinimas, skirtingas nei a punkte nurodytas vertinimas, kurį atliekant būtų nustatyta, ar akcininkams ir kreditoriams būtų taikomas palankesnis požiūris, jei būtų pradėta įprasta pertvarkomos įstaigos bankroto procedūra?

2. Ar, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendime [*Inter Environnement Wallonie*] suformuotą jurisprudenciją, nacionalinės teisės nuostatos, kurios išdėstytos šioje nutartyje ir kuriomis iš dalies perkeliama Direktyva 2014/59/ES, gali rimtai kliudyti siekti toje direktyvoje, būtent jos 36, 73 ir 74 straipsniuose, nustatyto tikslo, kai taikoma pertvarkymo priemonė?“

III. Teisinė analizė

21. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismui pateikia du prejudicinius klausimus, kuriais siekiama patikrinti Portugalijos kredito įstaigų pertvarkymo tvarkos, 2012 m. įtrauktos į RGICSF, o vėliau iš dalies pakeistos 2014 m., kuri taikyta BES pertvarkymo procedūrai, atitiktį Sąjungos teisei.

22. Pirmąjį prejudicinį klausimą sudaro dvi dalys. Pirmoje dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi Chartijos 17 straipsniu, kuriame įtvirtinta nuosavybės teisės apsauga, o antroje šio klausimo dalyje minėtas teismas remiasi Direktyva 2014/59, visų pirma jos 36, 73 ir 74 straipsniais. Ši direktyva ir konkrečiai minėti jos straipsniai yra ir antrojo prejudicinio klausimo dalykas.

23. Taigi tiek pirmojo prejudicinio klausimo antra dalimi, tiek antruoju prejudiciniu klausimu siekiama patikrinti nagrinėjamo nacionalinės teisės akto atitiktį Direktyvai 2014/59, nors ir remiantis dviem skirtingais standartais. Pirmojo prejudicinio klausimo antra dalimi siekiama patikrinti, ar pagal šią direktyvą draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, o antruoju prejudiciniu klausimu siekiama patikrinti, ar šie teisės aktai gali „rimtai kliudyti siekti toje direktyvoje <…> nustatyto tikslo“, remiantis minėtame Sprendime *Inter-Environnement Wallonie* Teisingumo Teismo suformuotoje jurisprudencijoje išplėtota standartine nuostata dėl valstybėms narėms tenkančių pareigų, kurios turi būti vykdomos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiu.

24. Šiomis aplinkybėmis pirmiausia manau, kad reikėtų pateikti kelias pirmines pastabas dėl Sąjungos teisės nuostatų, kuriomis remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taikytinumo nagrinėjamoje byloje.

A. Pirminės pastabos dėl Sąjungos teisės taikymo

25. Nacionaliniam procesui taikytinas, t. y. 2004 m. rugpjūčio 3 d. BES pertvarkymo priemonės priėmimo momentu galiojęs, nacionalinės teisės aktas, dėl kurio pateikti prejudiciniai klausimai, yra Portugalijos kredito įstaigų gaivinimo ir pertvarkymo tvarka, į RGICSF įtraukta 2012 m. vasario 10 d. Dekretu įstatymu Nr. 31-A/2012, o vėliau iš dalies pakeista 2014 m. rugpjūčio 1 d. Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014.

26. Iš bylos medžiagos matyti, kad Dekretas įstatymas Nr. 31-A/2012 buvo priimtas prieš Komisijai pateikiant direktyvos pasiūlymą, kuriuo remiantis vėliau buvo priimta Direktyva 2014/59[3]. Taigi nėra abejonių, kad šiuo aktu ši direktyva negalėjo būti perkelta į nacionalinę teisę. Be to, atsakydama į konkretų Teisingumo Teismo klausimą, Portugalijos vyriausybė paaiškino, kad Dekretu įstatymu Nr. 31-A/2012 nebuvo perkeltas joks kitas Sąjungos teisės aktas[4].

27. Vis dėlto iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai matyti, kad Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014, kuriuo iš dalies pakeista 2012 m. priimta Portugalijos kredito įstaigų gaivinimo ir pertvarkymo tvarka, į nacionalinę teisę perkelti konkretūs Direktyvos 2014/59 aspektai, bet ne visos jos nuostatos. Be to, šio dekreto įstatymo aiškinamajame memorandume aiškiai nurodyta, kad juo siekiama į Portugalijos teisę perkelti Direktyvoje 2014/59 nustatytą principą „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“[5].

28. Be to, šiuo klausimu iš Direktyvos 2014/59 130 straipsnio matyti, kad, pirma, terminas, per kurį valstybės narės turi priimti ir paskelbti įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus šiai direktyvai įgyvendinti, turėjo baigtis 2014 m. gruodžio 31 d. ir, antra, valstybės narės turėjo taikyti šias nuostatas nuo 2015 m. sausio 1 d.[6]

29. Taigi reikia konstatuoti, kad, kaip, beje, pažymi pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014 Direktyva 2014/59 buvo iš dalies perkelta į nacionalinę teisę prieš pasibaigiant jos perkėlimo terminui, konkrečiai – likus maždaug penkiems mėnesiams iki šio termino pabaigos. Vėliau šios direktyvos perkėlimas į Portugalijos teisę 2015 m. buvo užbaigtas Įstatymu Nr. 23-A/2015.

30. Būtent atsižvelgiant į šį teisinį pagrindą reikia patikrinti, ar Direktyva 2014/59 ir Chartija taikytinos šioje byloje.

1. Dėl Direktyvos 2014/59 nuostatų taikytinumo

31. Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad, turint omenyje, jog direktyvos perkėlimo terminu siekiama visų pirma duoti valstybėms narėms laiko priimti įgyvendinimo aktus, kol šis terminas nepasibaigė, valstybėms negali būti priekaištaujama, kad jos neperkėlė direktyvos į savo vidaus teisės sistemą[7].

[3] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 77/91/EEB, 82/891/EB, 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB bei 2011/35/EB ir Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 [COM(2012)280 *final*], buvo paskelbtas 2012 m. birželio 6 d.

[4] Konkrečiai Portugalijos vyriausybė paaiškino, kad šiuo dekretu nebuvo perkelta 2001 m. balandžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/24/EB dėl kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo (OL L 125, 2001, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 132); ji į Portugalijos teisę buvo perkelta kitu aktu, t. y. 2006 m. spalio 25 d. Dekretu įstatymu Nr. 199/2006.

[5] Taip siekiama užtikrinti, kad dėl institucijos įsikišimo nė vienas kreditorius nepatektų į blogesnę padėtį, nei būtų buvęs tuo atveju, jei atitinkama kredito įstaiga būtų buvusi likviduojama iškeliant įprastinę bankroto bylą.

[6] Išskyrus IV antraštinės dalies V skyriaus 5 skirsnį, susijusį su gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonėmis, galutinis taikymo terminas buvo 2016 m. sausio 1 d.

[7] Sprendimo *Inter Environnement Wallonie* 43 punktas; 2004 m. vasario 5 d. Sprendimas *Rieser Internationale Transporte* (C-157/02, EU:C:2004:76, 68 punktas) ir 2009 m. spalio 15 d. Sprendimas *Hochtief ir Linde-Kca-Dresden* (C-138/08, EU:C:2009:627, 25 punktas).

32. Be to, jei per direktyvai perkelti nustatytą terminą valstybės narės turi imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad direktyvoje nustatytas tikslas būtų pasiektas pasibaigus šiam terminui [8], jos gali priimti laikinąsias nuostatas arba įgyvendinti direktyvą keliais etapais [9].

33. Pagal suformuotą jurisprudenciją direktyva turi tiesioginį poveikį tik pasibaigus jos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui [10]. Dėl šios priežasties direktyva negalima remtis nacionaliniuose teismuose nagrinėjant bylą, iškeltą, kai minėtas perkėlimo laikotarpis dar nebuvo pasibaigęs [11].

34. Nepaisant to, pagal Sprendime *Inter-Environnement Wallonie*, kurį savo antrajame prejudiciniame klausime nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją iš ESS 4 straipsnio 3 dalies ir SESV 288 straipsnio trečios pastraipos matyti, kad per direktyvai perkelti nustatytą terminą valstybės narės, kurioms skirta direktyva, turi susilaikyti nuo nuostatų, galinčių rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nustatytą tikslą, priėmimo [12].

35. Mano nuomone, iš pirmesniuose punktuose nurodytų jurisprudencijos principų matyti, kad kasatorės pagrindinėje byloje negali remtis Direktyva 2014/59, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme teigia, jog Portugalijos kredito įstaigų reorganizavimo ir pertvarkymo tvarka, galiojusi tuo metu, kai buvo priimta BES pertvarkymo priemonė, t. y. prieš pasibaigiant šios direktyvos perkėlimo terminui, yra nesuderinama su šia direktyva, nors Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014 ši direktyva buvo iš dalies perkelta į Portugalijos teisę iki jos perkėlimo laikotarpio pabaigos.

36. Iš tikrųjų, kaip matyti iš šios išvados 34 punkto, per šį perkėlimo laikotarpį atitinkama valstybė narė privalėjo tiktai nepriimti nuostatų, galinčių rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nustatytą tikslą. Taigi tik remiantis šia pareiga, atsižvelgiant į šios išvados 55 ir paskesniuose punktuose išsamiau aprašytus kriterijus, reikia įvertinti, ar su Direktyva 2014/59 suderinami tą dieną galioję nacionalinės teisės aktai, kuriais atitinkama valstybė narė iš dalies perkėlė šią direktyvą į nacionalinę teisę, o ji, kaip matyti iš šio sprendimo 32 punkto, neabejotinai turėjo teisę tai padaryti.

37. Mano nuomone, šios išvados nepaneigia *Massa Insolvente* nurodyta jurisprudencija, iš kurios matyti, kad į direktyvos taikymo sritį patenka ne tik nacionalinės nuostatos, aiškiai skirtos jai įgyvendinti, bet ir – nuo minėtos direktyvos *įsigaliojimo datos* – anksčiau galiojusios nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis galima užtikrinti nacionalinės teisės atitiktį šiai direktyvai [13].

38. Iš tikrųjų tai, kad anksčiau galiojusios nacionalinės teisės nuostatos yra tinkamos siekiant užtikrinti nacionalinės teisės suderinamumą su direktyva ir dėl to gali būti laikomos patenkančiomis į šios direktyvos, taigi ir į Sąjungos teisės taikymo sritį, nebūtinai reiškia, jog valstybės narės privalo užtikrinti visišką savo nacionalinės teisės atitiktį minėtai direktyvai ir dėl to joms tenkantys įpareigojimai viršija šios išvados 34 punkte nurodytą pareigą nepriimti tam tikrų

[8] Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 44 punktas.

[9] Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 49 punktas.

[10] Žr. 2008 m. sausio 17 d. Sprendimą *Velasco Navarro* (C-246/06, EU:C:2008:19, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[11] Šiuo klausimu žr. generalinės advokatės E. Sharpston išvadą byloje *BP ir kt.* (C-234/18, EU:C:2019:920, 45 punktas).

[12] Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 45 punktas, 2011 m. gegužės 26 d. Sprendimas *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 78 punktas), galiausiai 2021 m. vasario 11 d. Sprendimas *M.V. ir kt. (Viešajame sektoriuje paeiliui sudaromos terminuotos darbo sutartys)* (C-760/18, EU:C:2021:113, 73 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[13] 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Cordero Alonso* (C-81/05, EU:C:2006:529, 29 punktas), 2011 m. liepos 21 d. Sprendimas *Azienda Agro-Zootecnica Franchini ir Eolica di Altamura* (C-2/10, EU:C:2011:502, 70 punktas) ir 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimas *VTB-VAB ir Galatea* (C-261/07 ir C-299/07, EU:C:2009:244, 35 punktas).

nuostatų. Mano nuomone, ši aplinkybė taip pat nereiškia, kad, priešingai, nei nurodyta šios išvados 33 punkte minėtoje jurisprudencijoje, privatūs asmenys gali remtis šia direktyva nacionaliniuose teismuose vykstant procesui, pradėtam prieš pasibaigiant minėtam tos pačios direktyvos perkėlimo terminui.

2. Dėl Chartijos taikymo

39. Dėl Chartijos 17 straipsnio, kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mini savo prejudicinio klausimo pirmoje dalyje, taikymo reikia priminti, kad Chartijos 51 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog jos nuostatos valstybėms narėms taikomos tik tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę [14].

40. Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos iš esmės matyti, kad Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės taikomos visose situacijose, kurias reglamentuoja Sąjungos teisė, bet neperžengiant tokių situacijų ribos. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra priminęs, kad jis negali, remdamasis Chartija, vertinti nacionalinės teisės aktų, kurie nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį [15].

41. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad siekiant nustatyti, ar nacionalinės teisės aktai susiję su Sąjungos teisės įgyvendinimu, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnį, reikia, be kita ko, patikrinti, ar jais siekiama įgyvendinti Sąjungos teisės nuostatą, koks yra jų pobūdis ir ar jais siekiama kitų tikslų nei numatytieji Sąjungos teisėje, net jeigu esama Sąjungos teisės nuostatų, kuriomis reglamentuojama būtent ši sritis arba kurios gali paveikti šią teisę [16].

42. Taigi reikia nustatyti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai gali būti laikomi patenkančiais į Sąjungos teisės taikymo sritį.

43. Šiuo klausimu pirmiausia pažymiu, jog nekyla jokių abejonių, kad Dekretas įstatymas Nr. 114-A/2014 yra Sąjungos teisės įgyvendinimo priemonė. Iš tiesų, kaip nurodyta šios išvados 27 punkte, juo Direktyva 2014/59 buvo specialiai – nors iš dalies ir prieš pasibaigiant perkėlimo terminui – perkelta į Portugalijos teisę.

44. Be to, atsižvelgiant į šios išvados 26 punkte nurodytus paaiškinimus, Portugalijos vyriausybė teigė, kad Dekreto įstatymo Nr. 31-A/2012, iš dalies pakeisto 2014 m. dekretu įstatymu, nurodyti ankstesni teisės aktai savaime nėra Sąjungos teisės įgyvendinimo priemonė.

45. Vis dėlto šiuo klausimu pažymėtina, pirma, kad pati Portugalijos vyriausybė paaiškino, jog 2012 m. teisės aktais buvo siekiama to paties pagrindinio tikslo kaip ir Direktyva 2014/59, nors tai buvo daroma iš dalies skirtingais būdais. Iš tikrųjų šie teisės aktai – kuriuos priimdamas Portugalijos teisės aktų leidėjas, be kita ko, atkreipė dėmesį į šios direktyvos parengiamuosius darbus – buvo priimti tam, kad, laukiant Direktyvos 2014/59 patvirtinimo, būtų galima

[14] Žr. 2014 m. liepos 10 d. Sprendimą *Julián Hernándezir kt.* (C-198/13, EU:C:2014:2055, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) ir 2021 m. sausio 14 d. Sprendimą *Okrazhna prokuratura – Haskovo ir Apelativna prokuratura – Plovdiv* (C-393/19, EU:C:2021:8, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[15] 2013 m. vasario 26 d. Sprendimas *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 19 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), 2014 m. kovo 6 d. Sprendimas *Siragusa* (C-206/13, EU:C:2014:126, 21 punktas) ir 2017 m. rugsėjo 7 d. Nutartis *Demarchi Gino ir Garavaldi* (C-177/17 ir C-178/17, EU:C:2017:656, 18 punktas).

[16] 2014 m. kovo 6 d. Sprendimas *Siragusa* (C-206/13 (EU:C:2014:126, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), 2014 m. liepos 10 d. Sprendimas *Julián Hernández ir kt.* (C-198/13, EU:C:2014:2055, 37 punktas) ir 2017 m. rugsėjo 7 d. Nutartis *Demarchi Gino ir Garavaldi* (C-177/17 ir C-178/17, EU:C:2017:656, 20 punktas).

Portugalijos teisėje numatyti reglamentuojamojo pobūdžio priemones, susijusias su kredito įstaigų rekonstrukcija ir pertvarkymu, siekiant, kad nepasikartotų situacijos, kai dėl finansų krizės valstybei ir privačiajam sektoriui buvo padaryta didelė žala.

46. Antra, Portugalijos vyriausybė paaiškino, kad Dekretu įstatymu Nr. 31-A/2012 siekta įgyvendinti ir vykdyti Portugalijos Respublikos įsipareigojimus, prisiimtus 2011 m. gegužės 17 d. Portugalijos valstybės ir Komisijos, Europos Centrinio Banko ir Tarptautinio valiutos fondo susitarimo memorandume dėl ekonominės politikos sąlygų.

47. Šio susitarimo memorandumo teisinis pagrindas yra 2010 m. gegužės 11 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 407/2010, kuriuo nustatoma Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė [17] ir kurio teisinis pagrindas yra SESV 122 straipsnio 2 dalis [18], 3 straipsnio 5 dalis. Šis memorandumas taip pat numatytas 2011 m. gegužės 30 d. Tarybos sprendime 2011/344/ES dėl Sąjungos finansinės pagalbos suteikimo Portugalijai [19].

48. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog priemonės, kurių valstybė narė ėmėsi siekdama įgyvendinti susitarimo memorandume, kuris yra Sąjungos teisės dalis, prisiimtus įsipareigojimus, patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį [20].

49. Taigi, mano nuomone, iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad šioje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, todėl pagrindinėje byloje taikytinos Chartijos nuostatos.

3. Išvada dėl Sąjungos teisės taikymo

50. Galiausiai, atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad kasatorės pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme negali remtis pačia Direktyva 2014/59, teigdamos, kad Portugalijos kredito įstaigų reorganizavimo ir pertvarkymo tvarka, galiojusi tuo metu, kai buvo priimta BES pertvarkymo priemonė, yra nesuderinama su ES teise. Todėl, mano manymu, nereikia atsakyti į pirmojo prejudicinio klausimo antrą dalį.

51. Nacionalinės teisės aktų, kaip antai taikomų pagrindinėje byloje, atitiktis Direktyvai 2014/59 turės būti patikrinta remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, suformuotoje minėtame Sprendime *Inter-Environnement Wallonie*, nustatytu standartu, pagal kurį reikia patikrinti, ar šie teisės aktai gali „labai pakenkti direktyva siekiamam rezultatui“. Šis klausimas yra antrojo prejudicinio klausimo dalykas, o jį, mano nuomone, reikia nagrinėti pirmiausia. Paskui, kaip reikalaujama pirmojo prejudicinio klausimo pirmoje dalyje, išnagrinėsiu tokių nacionalinės teisės aktų atitiktį Chartijos 17 straipsniui.

[17] OL L 118, 2010, p. 1.

[18] Žr. 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimą *Dowling ir kt.* (C-41/15, EU:C:2016:836, 8 punktas).

[19] OL L 159, 2011, p. 88.

[20] Pagal analogiją žr. 2017 m. birželio 13 d. Sprendimą *Florescu ir kt.* (C-258/14, EU:C:2017:448, 32–35 ir 45–48 punktai). Dėl Chartijos taikymo atsižvelgiant į jos 51 straipsnį pasakytina, kad esant situacijai, susijusiai su priemonėmis, kurių Portugalijos Respublika ėmėsi vykdydama pagal 47 punkte nurodytas teisės normas prisiimtus įsipareigojimus, žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvados byloje *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2017:395), kurią Teisingumo Teismas netiesiogiai patvirtino 2018 m. vasario 27 d. Sprendime *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117), 43–53 punktus.

B. Dėl antrojo prejudicinio klausimo, susijusio su Direktyva 2014/59

52. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimu *Inter-Environnement Wallonie* grindžiamą jurisprudenciją, nacionalinės teisės aktai kredito įstaigų pertvarkymo srityje, kaip antai BES pertvarkymui taikytos redakcijos RGICSF, kuria Direktyva 2014/59 iš dalies perkelta į nacionalinę teisę, gali labai kliudyti siekti šioje direktyvoje, būtent jos 36, 73 ir 74 straipsniuose, nustatyto tikslo.

53. Šį prejudicinį klausimą reikia aiškinti atsižvelgiant į Direktyvos 2014/59 reikalavimus, kurie šiuo nacionalinės teisės aktu nebuvo perkelti į kredito įstaigų pertvarkymo tvarką, t. y. reikalavimus, susijusius su pirmojo prejudicinio klausimo a–d punktuose nurodytais elementais. Šie reikalavimai susiję su: prieš priimant sprendimą atliekamu teisingu, apdairiu ir tikrovišku subjekto, kuriam taikomas pertvarkymo procesas, turto ir įsipareigojimų įvertinimu (a punktas); galimo atlygio pagal šį įvertinimą sumokėjimu pertvarkomam subjektui arba, jei taikoma, akcininkams ar kitų nuosavybės vertybinių popierių turėtojams (b punktas); aiškiu principo „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“ taikymu subjekto, kuriam taikoma pertvarkymo procedūra, akcininkams (c punktas); vertinimo, nepriklausomo nuo a punkte nurodyto vertinimo, atlikimu siekiant nustatyti, ar tuo atveju, jei pertvarkomam subjektui būtų taikoma įprasta bankroto procedūra, akcininkams ir kreditoriams būtų sudarytos palankesnės sąlygos (d punktas).

54. Siekiant atsakyti į šį prejudicinį klausimą, pirmiausia reikia paaiškinti minėtu Sprendimu *Inter-Environnement Wallonie* grindžiamoje jurisprudencijoje, kuria remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nustatytos pareigos nepriimti tam tikrų nuostatų apimtį.

1. Dėl valstybėms narėms pagal Sprendimą „Inter-Environnement Wallonie“ nustatytos pareigos nepriimti tam tikrų nuostatų apimties

55. Šiuo klausimu, kaip jau minėta šios išvados 34 punkte, iš ESS 4 straipsnio 3 dalies ir SESV 288 straipsnio trečios pastraipos matyti, kad per direktyvai perkelti nustatytą terminą valstybės narės, kurioms skirta direktyva, turi nepriimti nuostatų, galinčių rimtai kliudyti siekti šioje direktyvoje nustatyto tikslo.

56. Iš jurisprudencijos matyti, kad ši pareiga susilaikyti nuo nuostatų priėmimo turi būti suprantama kaip pareiga nepriimti jokių – bendrų ir konkrečių – priemonių, kurios galėtų padaryti panašų neigiamą poveikį[21]. Šiuo aspektu neturi reikšmės tai, ar nacionalinės teisės nuostatomis, priimtomis įsigaliojus atitinkamai direktyvai, siekiama ją perkelti[22].

57. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad minėta pareiga nepriimti tam tikrų nuostatų taikoma visoms atitinkamoms valstybių narių valdžios institucijoms, įskaitant nacionalinius teismus. Iš to matyti, kad nuo direktyvos įsigaliojimo datos valstybių narių teismai privalo kuo labiau susilaikyti nuo tokio nacionalinės teisės aiškinimo, kuris, pasibaigus direktyvos perkėlimo terminui, galėtų rimtai kliudyti siekti šioje direktyvoje nustatyto tikslo[23].

[21] Žr. 2011 m. gegužės 26 d. Sprendimą *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 78 punktas) ir 2012 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias ir kt.* (C-43/10, EU:C:2012:560, 57 punktas).

[22] Žr. 2006 m. liepos 4 d. Sprendimą *Adeneler ir kt.* (C-212/04, EU:C:2006:443, 121 punktas), 2005 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Mangold* (C-144/04, EU:C:2005:709, 68 punktas) ir 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *Milev* (C-439/16 PPU, EU:C:2016:818, 31 punktas).

[23] 2006 m. liepos 4 d. Sprendimas *Adeneler ir kt.* (C-212/04, EU:C:2006:443, 123 punktas) ir 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimas *VTB-VAB ir Galatea* (C-261/07 ir C-299/07, EU:C:2009:244, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

58. Iš esmės nacionalinis teismas turi įvertinti, ar nacionalinės teisės nuostatos, kurių teisėtumą jis turi išnagrinėti, gali rimtai kliudyti siekti šioje direktyvoje nustatyto tikslo [24].

59. Vis dėlto, jeigu bylos medžiagoje yra visa informacija, leidžianti atlikti tokį vertinimą, Teisingumo Teismas pats gali nustatyti, ar nacionalinės teisės aktai arba priemonė, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jam pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą konkrečiu atveju, gali rimtai kliudyti siekti šiuo atveju nagrinėjamoje direktyvoje nustatyto tikslo.

60. Pavyzdžiui, Sprendime *ATRAL* (C-14/02, EU:C:2003:265) Teisingumo Teismas konstatavo, kad nacionalinė priemonė, priimta per toje byloje reikšmingos direktyvos, pagal kurią „CE“ ženklu pažymėtiems aparatams buvo taikoma išankstinio patvirtinimo procedūra, perkėlimo terminą, gali kliudyti siekti minėtoje direktyvoje nustatyto tikslo [25].

61. Vis dėlto Sprendime *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348) Teisingumo Teismas nusprendė, kad paprasta konkreti priemonė, kurią sudaro sprendimas išduoti aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, pati savaime negali rimtai kliudyti siekti minėtoje direktyvoje nustatyto tikslo [26].

62. Tuo pačiu klausimu Sprendime *Ministero delle Politiche Agricole, Alimentari e Forestali* (C-104/14, EU:C:2015:125) Teisingumo Teismas nusprendė, kad šioje byloje nagrinėjamos direktyvos perkėlimo laikotarpiu priimtas įstatymo galią turintis aktas, kuriuo skolinių reikalavimų valstybei turinčio kreditoriaus nenaudai buvo pakeistos palūkanos, susidariusios vykdant iki nustatytos datos sudarytą sutartį, atsižvelgiant į šios direktyvos turinį, negali būti laikomas galinčiu labai kliudyti siekti joje nustatyto tikslo [27].

63. Be to, 2016 m. spalio 27 d. Sprendime *Milev* (C-439/16 PPU, EU:C:2016:818) Teisingumo Teismas nusprendė, kad toje byloje nagrinėtos direktyvos perkėlimo laikotarpiu Bulgarijos kasacinio teismo išreikšta nuomonė gali būti laikoma nacionalinės teisės aiškinimo priemone, galinčia rimtai trukdyti įgyvendinti šia direktyva siekiamą tikslą [28].

64. Be to, savo jurisprudencijoje Teisingumo Teismas pateikė informacijos apie aplinkybes ir kriterijus, į kuriuos reikia atsižvelgti atliekant vertinimą, ar tam tikras nacionalinės teisės aktas ar priemonė gali būti laikomi galinčiais rimtai kliudyti siekti minėtoje direktyvoje nustatyto tikslo.

65. Taigi Teisingumo Teismas išaiškino, kad šis vertinimas būtinai turi būti atliekamas remiantis bendru vertinimu, atsižvelgiant į visą politiką ir atitinkamoje nacionalinėje teritorijoje priimtas priemones, todėl paprasta speciali priemonė savaime gali rimtai kliudyti siekti tam tikroje direktyvoje nustatyto tikslo [29].

[24] Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 46 punktas ir Sprendimas *Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09 – C-167/09, EU:C:2011:348, 80 punktas), ir, kiek tai susiję su pereinamuoju laikotarpiu, 2005 m. lapkričio 10 d. Sprendimas *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* (C-316/04, EU:C:2005:678, 42 ir 43 punktai).

[25] Žr. šio sprendimo 56–59 punktus. Kito atvejo, kai nacionalinės teisės aktas buvo laikomas galinčiu rimtai pakenkti šioje direktyvoje numatytam rezultatui, pavyzdį žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *VYSOČINA WIND* (C-181/20, EU:C:2021:619, visų pirma 99 punktas), kurioje ji padarė išvadą, kad toje byloje nagrinėjami Čekijos teisės aktai gali rimtai kliudyti siekti minėtoje direktyvoje nustatyto tikslo.

[26] Žr. to sprendimo 83 punktą.

[27] Žr. to sprendimo 32 punktą. Kitu atveju Teisingumo Teismas atmetė galimybę, kad teisės aktai, priimti per atitinkamos direktyvos perkėlimo laikotarpį, gali rimtai kliudyti siekti minėtoje direktyvoje nustatyto tikslo, žr. 2014 m. kovo 13 d. Sprendimą *Jetair ir BTW-eenheid BTWE Travel4you* (C-599/12, EU:C:2014:144, 37 punktas).

[28] Žr. šio sprendimo 28–36 punktus ir rezoliucinę dalį.

[29] Žr. 2011 m. gegužės 26 d. Sprendimą *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 81–83 punktai).

66. Atlikdamas vertinimą, nacionalinis teismas privalo visų pirma nustatyti, ar nagrinėjamomis nuostatomis direktyva visiškai perkeliama į nacionalinę teisę ir įvertinti, koks yra nesuderinamų nuostatų taikymo faktinis poveikis ir jų galiojimo trukmė [30].

67. Vis dėlto nacionalinis teismas taip pat gali atsižvelgti į valstybės narės teisę imtis laikinųjų priemonių arba įgyvendinti direktyvą tam tikrais etapais. Tokiais atvejais nacionalinių pereinamųjų priemonių prieštaravimas minėtai direktyvai arba tam tikrų jos nuostatų neperkėlimas į nacionalinę teisę nebūtinai kliudytų siekti joje nustatyto tikslo [31].

2. Dėl rimto kliudymo siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo

68. Remiantis ankstesniuose punktuose primintos jurisprudencijos nuostatomis, reikia – siekiant atsakyti į antrąjį prejudicinį klausimą – patikrinti, ar minėti nacionalinės teisės aktai dėl tam tikrų Direktyvoje 2014/59 numatytų konkrečių reikalavimų, kuriuos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė savo pirmojo prejudicinio klausimo a–d punktuose, neperkėlimo gali rimtai kliudyti siekti šioje direktyvoje nustatyto tikslo.

69. Šiuo tikslu, pirma, reikia nustatyti, koks yra Direktyvoje 2014/59 „nustatytas tikslas“, kurio įgyvendinimui gali būti pakenkta nagrinėjamais nacionalinės teisės aktais.

70. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip, beje, nurodė kelios pastabas Teisingumo Teismui pateikusios šalys, iš Direktyvos 2014/59 konstatuojamųjų dalių ir teksto matyti, jog ja siekiama įvairių – tam tikrų bendro pobūdžio ir tam tikrų konkretesnių – tikslų.

71. Taigi, kiek tai susiję su bendro pobūdžio tikslais, iš šios direktyvos 1 konstatuojamosios dalies matyti, kad ja siekiama nustatyti priemones, būtinas kredito įstaigų ir investicinių įmonių „nemokumo prevencijai užtikrinti, o nemokumo atveju – neigiamoms pasekmėms kiek įmanoma sumažinti išsaugant sistemiškai svarbias atitinkamos įstaigos funkcijas“.

72. Taikydamos pertvarkymo priemones ir naudodamosi atitinkamais įgaliojimais, pertvarkymo institucijos atsižvelgia į „pertvarkymo tikslus“, kurie konkrečiai išvardyti Direktyvos 2014/59 31 straipsnio 2 dalyje ir kurie iš principo yra vienodai svarbūs [32]. Tai yra tikslai užtikrinti ypatingos svarbos funkcijų tęstinumą [33], išvengti reikšmingo neigiamo poveikio finansų sistemai [34], apsaugoti viešąsias lėšas [35], apsaugoti indėlininkus ir investuotojus [36] ir apsaugoti klientų lėšas bei turtą [37].

73. Be to, Direktyvoje 2014/59 nustatytos tam tikros nuostatos, kuriomis, atsižvelgiant į šiuos bendro pobūdžio tikslus, siekiama konkrečių tikslų. Visų pirma tam tikromis direktyvos nuostatomis siekiama užtikrinti, kad pertvarkymo priemonės ir įgaliojimai būtų įgyvendinami taip, kad jie būtų suderinami su Chartijoje įtvirtintomis pagrindinėmis teisėmis, visų pirma su jos 17 straipsnyje užtikrinama teise į nuosavybę.

30 Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 47 punktą.

31 Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 49 punktą.

32 Žr. Direktyvos 2014/59 31 straipsnio 3 dalį.

33 Šiuo klausimu taip pat žr. Direktyvos 2014/59 5, 13, 45, 70, 72 ir 90 konstatuojamąsias dalis.

34 Šiuo klausimu taip pat žr. Direktyvos 2014/59 3, 4, 11, 13, 14, 18, 24, 29, 40, 41, 45, 49, 63, 64, 67, 72, 83, 91, 92, 97, 99, 102, 108 ir 132 konstatuojamąsias dalis.

35 Šiuo klausimu taip pat žr. Direktyvos 2014/59 16, 45 ir 109 konstatuojamąsias dalis.

36 Šiuo klausimu taip pat žr. Direktyvos 2014/59 45, 55, 71, 102, 110, 112, 117 konstatuojamąsias dalis.

37 Šiuo klausimu taip pat žr. Direktyvos 2014/59 45 ir 65 konstatuojamąsias dalis.

74. Iš tikrųjų, kaip nurodyta Direktyvos 2014/59 13 konstatuojamojoje dalyje, naudojant šioje direktyvoje numatytas pertvarkymo priemones ir įgaliojimus, gali būti ribojamos akcininkų ir kreditorių teisės [38]. Šiuo klausimu tos pačios direktyvos 50 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad toks kišimasis į nuosavybės teises neturėtų būti pernelyg didelis.

75. Tarp nuostatų, kuriomis siekiama šio konkretaus tikslo, yra nuostatos, kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paminėjo savo prejudiciniuose klausimuose, t. y. 36 straipsnis, kuriame numatytas teisingas, apdairus ir tikroviškas pertvarkymo vertinimas prieš pradedant pertvarkymo procesą, ir 73 straipsnio a punktas bei 74 straipsnis, kuriais, pirma, užtikrinamas vienodas akcininkų ir kreditorių vertinimas pagal principą „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“, be kita ko, tuo atveju, kai, visų pirma, iš dalies perleidžiamos pertvarkomo subjekto teisės, turtas ir įsipareigojimai ir, antra, numatomas *ex post* įvertinimas siekiant nustatyti akcininkams ir kreditoriams taikomo vertinimo skirtumus tuo atveju, jei pertvarkomai įstaigai būtų iškelta įprastinė bankroto byla.

76. Šių straipsnių konkretus tikslas – užtikrinti, kad Direktyvoje 2014/59 numatytos priemonės ir pertvarkymo įgaliojimai būtų taikomi paisant Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių, visų pirma likviduojamo subjekto akcininkų ir kreditorių nuosavybės teisės, ir tai yra pareiga, kurią, kaip teisingai pažymėjo Komisija, valstybės narės bet kuriuo atveju privalo vykdyti pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

77. Taigi manau, kad būtent atsižvelgiant į šiuos Direktyvoje 2014/59 nustatytus bendro ir konkretaus pobūdžio tikslus reikia įvertinti, ar nagrinėjami nacionalinės teisės aktai gali rimtai kliudyti siekti minėtoje direktyvoje nustatyto tikslo, turint omenyje, kad konkretus klausimas, susijęs su Chartijos 17 straipsnyje įtvirtintos teisės į nuosavybę apsauga, konkrečiai aptariamas nagrinėjant pirmojo prejudicinio klausimo pirmą dalį.

78. Atsižvelgiant į tai, antra, reikia patikrinti, ar, nesant nacionalinio teismo pirmojo prejudicinio klausimo a–d punktuose nurodytų konkrečių reikalavimų, nagrinėjami nacionalinės teisės aktai galėjo rimtai kliudyti siekti toje direktyvoje „nustatyto tikslo“.

79. Šiuo klausimu apskritai pažymėtina, kad iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai matyti, jog Direktyvos 2014/59 perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiu 2014 m. rugpjūčio 1 d. Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014 atliktais 2012 m. Portugalijos kredito įstaigų gaivinimo ir pertvarkymo srityje priimtų teisės aktų – kurie, kaip matėme, jau egzistavo priimant Direktyvą 2014/59 – pakeitimais buvo įgyvendintos tam tikros, nors ir ne visos, tos direktyvos nuostatos, taigi nacionalinės teisės aktai buvo priartinti prie šioje direktyvoje nustatytos tvarkos.

80. Mano nuomone, vien dėl šio teiginio, net ir atsižvelgiant į šios išvados 60–67 punktuose nurodytą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, nagrinėjamu atveju būtų sudėtinga pagrįsti išvadą, kad nagrinėjami nacionalinės teisės aktai gali „rimtai kliudyti siekti minėtoje direktyvoje nustatyto tikslo“. Iš tiesų, kaip pažymėjo Portugalijos vyriausybė, perkeliant tam tikras direktyvos nuostatas – tiek, kiek neginčijama, kad šis perkėlimas buvo atliktas teisingai, – užuot rimtai sukliudžius siekti minėtoje direktyvoje numatyto rezultato, padedama įgyvendinti šios direktyvos tikslus.

[38] Kaip aiškiai matyti iš šios konstatuojamosios dalies, be kita ko, valdžios institucijų turimi įgaliojimai perduoti įstaigos akcijas arba visą turtą ar jo dalį privačiam pirkėjui be akcininkų sutikimo turi poveikį akcininkų nuosavybės teisėms. Be to, įgaliojimai spręsti, kuriuos žlungančios įstaigos įsipareigojimus perduoti atsižvelgiant į tikslą užtikrinti paslaugų tęstinumą ir išvengti neigiamų pasekmių finansiniam stabilumui, gali paveikti vienodų sąlygų taikymą kreditoriams.

81. Be to, kaip matyti iš šios išvados 55–57 punktuose nurodytos jurisprudencijos, direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiu valstybės narės turi pareigą susilaikyti, t. y. negatyvią pareigą nepriimti priemonių, galinčių kliudyti siekti minėtoje direktyvoje nustatyto tikslo. Manau, kad būtų sudėtinga nevykdyti tokios pareigos priimant teisės aktą, kuriuo pati direktyva tinkamai, nors ir iš dalies, perkeliama į nacionalinę teisę.

82. Nors vien tokie argumentai jau gali lemti neigiamą atsakymą į antrąjį prejudicinį klausimą, vis dėlto reikia nuodugniai išnagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytus reikalavimus, kurių nebuvimas, jo nuomone, galėtų rimtai kliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo.

3. Dėl reikalavimų, kurių nebuvimas galėtų rimtai kliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo

83. Šis teismas pirmojo prejudicinio klausimo *a punkte* visų pirma pabrėžia, kad BES pertvarkymui taikytinuose nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose „nebuvo numatyta atlikti teisingą, apdairų ir tikrovišką įstaigos, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, turto ir įsipareigojimų vertinimą iki jos priėmimo“.

84. Vis dėlto šiuo klausimu pažymiu, kad, kaip teisingai nurodo Komisija, 2012 m. redakcijos RGICSF 145.-H straipsnio 4 dalyje jau buvo numatyta, kad atitinkamos kredito įstaigos turto, įsipareigojimų, nematerialiojo turto ir valdomo turto įvertinimą tos kredito įstaigos lėšomis atlieka Portugalijos banko paskirtas nepriklausomas subjektas per šio banko nustatytą terminą. Po šios nuostatos dalinio pakeitimo 2014 m. šis vertinimas taip pat turėjo apimti kiekvienos kreditorių klasės skolinių reikalavimų susigrąžinimo lygio prognozę taikant teisės aktuose nustatytą pirmumo tvarką tuo atveju, jei kredito įstaiga būtų likviduojama iš karto prieš pradedant taikyti pertvarkymo priemonę.

85. Net jeigu, kitaip nei nustatyta Direktyvos 2014/59 36 straipsnio 1 dalyje, šioje nuostatoje nenurodyta, kad vertinimas turi būti „teisingas, apdairus ir tikroviškas“, atrodo, kad šios nuostatos formuluotėje ir kontekste – jeigu tai patvirtins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas – daroma nuoroda į naudojamus apskaitos parametrus, apimančius tokius kriterijus, kuriuos paskirtas nepriklausomas subjektas bet kuriuo atveju turėtų taikyti atlikdamas tokį vertinimą.

86. Šiomis aplinkybėmis manau, kad, atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmojo prejudicinio klausimo a punkte nurodytą aplinkybę, negalima manyti, jog nagrinėjami nacionalinės teisės aktai galėjo rimtai kliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo.

87. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo pirmojo prejudicinio klausimo b punkte taip pat pažymi, kad BES pertvarkymo metu taikytuose nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose, „užuot numačius mokėti, atsižvelgiant į a punkte nurodytą vertinimą, galimą kompensaciją pertvarkomai įstaigai arba, nelygu atvejis, akcijų ar kitų nuosavybės vertybinių popierių turėtojams, buvo tik numatyta, kad galimas pajamų, gautų pardavus laikinąjį banką, likutis turi būti grąžintas pertvarkomai kredito įstaigai arba priskirtas jos, kaip nemokios skolininkės, turtui“.

88. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad jau pirminės 2012 m. redakcijos RGICSF 145.-I straipsnio 3 ir 4 dalyse buvo numatyta, kad, grąžinus Pertvarkymo fondui ir kitiems garantijų fondams jų paskolintas lėšas, galimas pajamų iš laikinojo banko pardavimo likutis perduodamas pertvarkomai kredito įstaigai arba, jei pradėta tos įstaigos bankroto procedūra, priskiriamas jos, kaip nemokios skolininkės, turtui.

89. Nustatant tokią taisyklę siekta užtikrinti pertvarkymo „ekonominį nuoseklumą“, neatimti iš pradinės kredito įstaigos (ar jos, kaip nemokios skolininkės, turto) sumos, gautos pardavus laikinosios įstaigos turtą ir sugrąžinus iš įvairių fondų pasiskolintas sumas. Taigi šia nuostata siekta apsaugoti pirminio subjekto akcininkus ir kreditorius.

90. Be to, kaip pažymi Komisija, iš šio pardavimo gautą sumą, žinoma, teigiamai paveikė įvairios priemonės, kurių imtasi įgyvendinant pertvarkymą siekiant sukurti laikinąją įstaigą, kaip antai pertvarkomo subjekto „toksiško turto“ atskyrimas nuo laikinosios įstaigos, kitos gaivinimo priemonės, įvairių fondų taikomos paramos priemonės, taip pat aplinkybė, kad laikinosios įstaigos pardavimas gali vykti taip, kaip nurodyta. Visos šios aplinkybės gali pradinio subjekto akcininkų ir kreditorių interesų labui padidinti galimo likučio, gauto pardavus laikinąją įstaigą, sumą.

91. Šiomis aplinkybėmis manau, kad, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šios išvados 131 ir paskesniuose punktuose, kiek tai susiję su Chartijos 17 straipsnio laikymusi, nors nagrinėjami nacionalinės teisės aktai tiksliai neatitinka numatytųjų Direktyvoje 2014/59, kurioje, kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, numatytas „mokėtinas atlygis“ [39], vis dėlto negalima daryti išvados, kad šie teisės aktai galėjo rimtai kliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 „nustatyto tikslo“.

92. Pirmojo prejudicinio klausimo c punkte prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad BES pertvarkymo momentu taikytinuose nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose „nebuvo numatyta, kad įstaigos, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, akcininkai turi teisę gauti ne mažesnę sumą nei ta, kurią jie būtų gavę, jei institucija būtų visiškai likviduota pagal įprastas bankroto procedūras, ir tik numatyta, kad toks apsaugos mechanizmas taikomas tik kreditoriams, kurių skoliniai reikalavimai nebuvo perleisti“.

93. Kitaip tariant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad galiojant nagrinėjamiems nacionalinės teisės aktams nebuvo nustatytas akcininkams naudingas principas „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“.

94. Vis dėlto manau, kad toks nebuvimas negali rimtai sukliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo, kaip tai suprantama pagal Sprendime *Inter-Environnement Wallonie* suformuotą jurisprudenciją, visų pirma tokioje situacijoje, kai, kaip pažymėjo Komisija, Portugalijos teisės sistemoje buvo atsižvelgta į atitinkamos kredito įstaigos akcininkų padėtį ir interesus, taip pat į jų interesus, nustatytus pagal nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus vykstant pertvarkymo procedūrai.

[39] Žr. Direktyvos 2014/59 36 straipsnio 4 dalies e punktą ir 40 straipsnio 4 dalį. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad šalys nesutaria dėl tokio atlygio pobūdžio. *Massa insolvente* ir *BPC Lux 2* ir kt. teigia, kad šis atlygis yra kompensacinio pobūdžio, o *Banco de Portugal* ir Portugalijos vyriausybės teigimu, juo siekiama tiktai užtikrinti pertvarkymo priemonės neutralumą laikinosios įstaigos ir pertvarkymo finansavimo mechanizmo atveju, jeigu paaiškėja, kad perduoto turto vertė yra didesnė už iš pradžių atliktą vertinimą, kuriuo remiantis buvo nustatyti laikinosios įstaigos kapitalo poreikiai.

95. Šiuo klausimu, pirma, reikia pažymėti, kad 145.-B straipsnio 1 dalies a punkte, iš dalies pakeistame Dekretu įstatymu Nr. 114-A/2014, buvo numatyta, jog taikant pertvarkymo priemones siekiama užtikrinti, kad pertvarkomo subjekto akcininkai pirmiausia prisiimtų atsakomybę už jo nuostolius. Taigi šioje nuostatoje suformuluotas principas, įtvirtintas Direktyvos 2014/59 34 straipsnio 1 dalies a punkte, kuris yra bendrasis bendrovių teisės ir bankroto principas.

96. Antra, kaip matyti iš šios išvados 88–90 punktų, kredito įstaigų reorganizavimo ir pertvarkymo srities nacionalinės teisės aktuose buvo įtvirtintos nuostatos, užtikrinančios akcininkų interesus, kaip antai RGICSF 145.-I straipsnio 4 dalis.

97. Trečia, kaip aiškina *Banco de Portugal*, pagal nacionalinės teisės aktus akcininkai bet kuriuo atveju turėjo teisę pareikšti valstybei ieškinį dėl žalos atlyginimo, jeigu jiems pavyko įrodyti, kad dėl pertvarkymo priemonės jie atsidūrė mažiau palankioje padėtyje nei ta, kurioje jie būtų atsidūrę likvidavimo atveju.

98. Šiomis aplinkybėmis, mano nuomone, net dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmojo prejudicinio klausimo c punkte nurodytos aplinkybės taip pat negalima manyti, kad nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos galėjo „rimtai kliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo“.

99. Galiausiai savo pirmojo prejudicinio klausimo d punkte prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad BES pertvarkymo momentu taikytinuose nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose buvo „nenumatytas vertinimas, skirtingas nei a punkte nurodytas vertinimas, kurį atliekant būtų nustatyta, ar akcininkams ir kreditoriams būtų taikomas palankesnis požiūris, jei būtų pradėta įprasta pertvarkomos įstaigos bankroto procedūra“.

100. Vis dėlto šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip nurodyta šios išvados 84 punkte, 2014 m. iš dalies pakeisto RGICSF 145.-H straipsnio 4 dalyje buvo numatyta, kad nepriklausomas vertinimas, kurį turi atlikti *Banco de Portugal* paskirta nepriklausoma įstaiga, taip pat turėtų apimti perleidimo momentu pateiktą kiekvienos kreditorių klasės skolinių reikalavimų įvykdymo pagal teisės aktuose nustatytą pirmumo tvarką lygio prognozę tuo atveju, jei kredito įstaiga būtų likviduojama iš karto prieš pradedant taikyti pertvarkymo priemonę. Šis vertinimas turėjo būti atliktas atsižvelgiant į principą „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“, kuris (išimtinai) kreditorių naudai yra suformuluotas RGICSF 145.-B straipsnio 1 dalies c punkte. Kaip pažymi Komisija, šis vertinimas iš esmės atitiko Direktyvos 2014/59 74 straipsnyje numatytą vertinimą.

101. Skirtingai nei Direktyvos 2014/59 74 straipsnyje, nacionalinės teisės nuostatoje nenumatyta, kad turi būti atskirti abu pirmajame prejudiciniame klausime išdėstyti vertinimai (pateikti a punkte ir d punkte), atitinkantys Direktyvos 2014/59 36 ir 74 straipsniuose numatytus vertinimus. Tačiau pagal nacionalinės teisės aktus nedraudžiama, kad šie vertinimai būtų atliekami atskirai, kaip, atrodo, atsitiko nagrinėjamu atveju, kai dviejuose skirtinguose audito tyrimuose buvo atlikti du skirtingi vertinimai.

102. Tokiomis aplinkybėmis dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmojo prejudicinio klausimo d punkte nurodytos aplinkybės, mano nuomone, taip pat negalima manyti, kad nagrinėjami nacionalinės teisės aktai galėjo rimtai kliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo.

103. Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad, kaip manau, tokie BES pertvarkymui taikyti teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, negali rimtai kliudyti siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo.

C. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo pirmos dalies, susijusios su Chartijos 17 straipsniu

104. Pirmojo prejudicinio klausimo pirma dalimi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar Chartijos 17 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos dėl kredito įstaigų pertvarkymo, kaip įtvirtintos BES pertvarkymui taikytos redakcijos RGICSF, kuriose nenumatyta atlikti teisingo, apdairaus ir tikroviško įstaigos, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, turto ir įsipareigojimų vertinimo iki jos priėmimo (a punktas); nenumatyta, atsižvelgiant į tokį vertinimą, mokėti galimos kompensacijos pertvarkomai įstaigai arba, nelygu atvejis, akcijų ar kitų nuosavybės vertybinių popierių turėtojams (b punktas); specialiai nenumatyta, kad pertvarkomos įstaigos akcininkams būtų taikomas principas „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“ (c punktas), ir nenumatytas vertinimas, skirtingas nei a punkte nurodytas vertinimas, kurį atliekant būtų nustatyta, ar akcininkams ir kreditoriams būtų taikomas palankesnis požiūris, jei būtų pradėta įprasta pertvarkomos įstaigos bankroto procedūra (d punktas).

105. Taigi, siekiant atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, reikia išnagrinėti, ar pagal Chartijos 17 straipsnį, ypač jo 1 dalį, yra draudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kokios įtvirtintos BES pertvarkymui taikytoje RGICSF redakcijoje. Siekiant nustatyti pagrindinės teisės į nuosavybę apimtį, reikia, vadovaujantis Chartijos 52 straipsnio 3 dalimi, be kita ko, atsižvelgti į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK), pasirašytos 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje, 1 papildomo protokolo 1 straipsnį, kuriame įtvirtinta ši teisė [40].

106. Pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį kiekvienas asmuo turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti paveldėtojams; nuosavybė negali būti atimta, išskyrus atvejus, kai tai yra būtina visuomenės poreikiams ir tik įstatymo nustatytais atvejais bei sąlygomis laiku ir teisingai už ją atlyginant. Turto naudojimas gali būti reglamentuojamas įstatymais, kiek tai būtina atsižvelgiant į bendrąjį interesą.

107. Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją šia nuostata užtikrinama nuosavybės teisė nėra absoliuti ir kad naudojimasis ja gali būti ribojamas tuo atveju, kai šie apribojimai iš tikrųjų atitinka Sąjungos siekiamus bendrojo intereso tikslus ir, atsižvelgiant į siekiamą tikslą, nėra neproporcingas ir neleistinas kišimasis, pažeidžiantis pačios garantuojamos teisės esmę [41].

[40] 2017 m. birželio 13 d. Sprendimas *Florescu ir kt.* (C-258/14, EU:C:2017:448, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432, 72 punktas).

[41] Žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB* (C-8/15 P-C-10/15 P, EU:C:2016:701, 69 ir 70 punktai), 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Adusbef ir Federconsumatori* (C-686/18, EU:C:2020:567, 85 punktas), 2021 m. sausio 14 d. Sprendimą *Okrazhna prokuratura – Haskovo ir Apelativna prokuratura – Plovdiv* (C-393/19, EU:C:2021:8, 53 punktas).

108. Be to, taip pat reikia priminti, kad pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį gali būti nustatyti naudojimosi joje įtvirtintomis teisėmis ir laisvėmis, kaip antai nuosavybės teise, apribojimai, jeigu šie apribojimai numatyti įstatyme, nekeičia šių teisių ir laisvių esmės ir, remiantis proporcingumo principu, yra būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba poreikį apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves [42].

109. Pirmiausia reikia pažymėti, kad, pirma, neginčijama, jog tokios priemonės, kaip priimtos pagrindinėje byloje, pagal kurias vykdant kredito įstaigos reorganizavimo ir pertvarkymo procedūrą numatomas kredito įstaigos turto dalių perdavimas laikinajai įstaigai, yra apribojimai, galintys pažeisti kredito įstaigos akcininkų ir kreditorių, kaip obligacijų turėtojų, kurių skoliniai reikalavimai neperduodami laikinajai įstaigai, teisę į nuosavybę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį.

110. Šiuo klausimu pažymėsiu, kad Teisingumo Teismas nurodė, jog šios nuostatos suteikiama apsauga yra susijusi su teise, turinčia turtinę vertę, kuri, atsižvelgiant į atitinkamą teisės sistemą, lemia įgytą teisinį statusą, leidžiantį šių teisių turėtojui savarankiškai jas įgyvendinti savo naudai [43]. Darytina išvada, kad Chartijos 17 straipsnio 1 dalyje numatyta apsauga taikoma ir turtinę vertę turinčioms teisėms, kylančioms iš akcijų ar obligacijų, kuriomis galima prekiauti kapitalo rinkose, turėjimo.

111. Be to, iš Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos, susijusios su EŽTK 1 papildomo protokolo 1 straipsniu, matyti, kad „turtu“, kuriam gali būti taikoma minėtame 1 straipsnyje garantuojama apsauga, reikia laikyti tiek akcijas [44], tiek obligacijas, kuriomis galima prekiauti kapitalo rinkose [45].

112. Antra, manau, kad nustatant tokius apribojimus iš esmės paisoma kredito įstaigos, kuriai taikomos pertvarkymo priemonės, akcininkų ir obligacijų turėtojų teisės į nuosavybę esmės.

113. Iš tikrųjų, pirma, manau, kad tokios pertvarkymo priemonės, kaip nurodytos šios išvados 109 punkte, nelemia nuosavybės teisės į akcijas ar pareigas siaurąja prasme atėmimo, nes nelemia šio turto nuosavybės perdavimo formaliai atsisakius šio turto [46]. Taigi jos nėra įsikišimas, pažeidžiantis pačią teisės į nuosavybę esmę [47].

[42] 2017 m. birželio 13 d. Sprendimas *Florescu ir kt.* (C-258/14, EU:C:2017:448, 53 punktas) ir 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas *Adusbef ir Federconsumatori* (C-686/18, EU:C:2020:567, 86 punktas).

[43] Žr. 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432, 69 punktas).

[44] Kiek tai susiję su kredito įstaigos, dėl kurios priimtas sprendimas dėl gaivinimo ir pertvarkymo, akcijomis, konkrečiai žr. 2020 m. lapkričio 19 d. EŽTT sprendimo *Project-trade d.o.o. prieš Kroatiją*, CE:ECHR:2020:1119JUD000192014, 75 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją. Taip pat žr. 2018 m. gruodžio 11 d. EŽTT sprendimo *Lekić prieš Slovėniją*, CE:ECHR:2018:1211JUD003648007, 71 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

[45] 2016 m. liepos 21 d. EŽTT sprendimas *Mamatas ir kiti prieš Graikiją* (CE:ECHR:2016:0721JUD006306614, 90 punktas).

[46] Šiuo klausimu, kaip savo išvadoje byloje *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* pažymėjo generalinis advokatas J. Saugmandsgaard Øe (C-235/17, EU:C:2018:971, 156 punktas), iš EŽTT jurisprudencijos matyti, kad taip yra tuo atveju, kai toks atėmimas vyksta, kai nuosavybės teisė perduodama formaliai atsisakius šio turto. Šiuo klausimu žr., be kita ko, 1982 m. rugsėjo 23 d. EŽTT sprendimo *Sporrong ir Lönnroth prieš Švediją*, CE:ECHR:1982:0923JUD000715175, 62 ir 63 punktus.

[47] Šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Adusbef ir Federconsumatori* (C-686/18, EU:C:2020:567, 89 punktas).

114. Be to, šiuo klausimu pridursiu, kad tam tikrais atvejais kredito įstaigų pertvarkymo priemonės gali lemti tikrą nuosavybės atėmimą [48] arba į tokį atėmimą panašias situacijas [49]. Vis dėlto nuosavybės atėmimas savaime nėra pagrindinių teisių pažeidimas, kai laikomasi Chartijos 17 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su jos 52 straipsnio 1 dalimi, nustatytų sąlygų [50].

115. Antra, tokios gaivinimo ir pertvarkymo priemonės, kaip priimtos BES atžvilgiu, kredito įstaigai taikomos tik tuo atveju, jei šis subjektas žlunga arba kyla jo žlugimo rizika [51]. Todėl tokiu atveju turto, kuriam gali būti taikoma Chartijos 17 straipsnio 1 dalyje garantuojama apsauga, t. y. akcijų ir obligacijų, kuriomis galima prekiauti kapitalo rinkose, vertės praradimas, tam tikrais atvejais galintis lemti visišką nuvertėjimą, atsiranda ne dėl minėtų priemonių, o dėl to, kad kredito įstaiga žlugo arba gali žlugti.

116. Iš tikrųjų dėl pertvarkymo sumažinama tik kapitalo ir susijusių skolos priemonių nominalioji vertė, nes ši vertė dėl tokio žlugimo ar jo rizikos nebeatitinka tikrosios jų vertės. Todėl tų priemonių nuvertėjimas yra tik formalus. Ekonominiu požiūriu investuotojų padėtis iš esmės neturėtų keistis: blogiausiu atveju jų padėtis apskritai neturėtų būti blogesnė, nei būtų tuo atveju, jeigu pertvarkymas nebūtų įvykdytas [52].

117. Trečia, reikia pažymėti, kad nekyla jokių abejonių, jog šioje byloje, remiantis Chartijos 17 straipsnio 1 dalimi ir 52 straipsnio 1 dalimi, šios išvados 109 punkte nurodyti teisės į nuosavybę apribojimai yra numatyti įstatyme.

118. Ketvirta, minėti apribojimai iš tiesų atitinka Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus, kaip tai suprantama pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį, ir nuosavybės atėmimo atveju gali būti laikomi viešojo intereso tikslais, kaip tai suprantama pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį.

119. Iš tiesų Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, kad tikslas užtikrinti bankų ir finansų sistemos stabilumą atitinka Sąjungos pripažintą bendrąjį interesą, ypač kiek tai susiję su visa euro zona, kurioje siekiama šio tikslo. Taip yra dėl finansinių paslaugų pagrindinio vaidmens Sąjungos ekonomikoje ir dėl to, kad kilus grėsmei, jog vienas ar keli bankai patirs didelių sunkumų, greitai pablogės ir kitų bankų padėtis, kiti ekonomikos sektoriai patirs neigiamų pasekmių, o atitinkamų bankų indėlininkai turės didelių finansinių nuostolių [53]. Be to, šis požiūris atitinka EŽTT suformuotoje jurisprudencijoje išreikštą jo poziciją [54].

[48] Šiuo klausimu žr., pavyzdžiui, generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Aeris Invest / BPB ir Algebris (UK) ir Anchorage Capital Group / BPV* (C-874/19 P ir C-934/19 P, EU:C:2021:563) 111 punkte nurodytą situaciją.

[49] Taip gali būti tuo atveju, kai nors techniškai akcijų ar skolinių reikalavimų nuosavybės teisės į akcijas ar skolinius reikalavimus (priverstinai) neperduodama, vis dėlto jų ekonominė vertė taip sumažėja, kad šis veiksmas iš esmės atitinka nuosavybės atėmimą. Žr. 2002 m. lapkričio 7 d. EŽTT sprendimo *Olczak prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, 71 punktą.

[50] Dėl bendro šių dviejų nuostatų aiškinimo žr. 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432, 89 punktas). Dėl sąlygų, kurias turi atitikti ginčijamas teisės aktas, kuriame numatytas nuosavybės atėmimas, kad jis galėtų atitikti šias dvi Chartijos nuostatas, siejamas su EŽTT jurisprudencijoje nustatytais reikalavimais, žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2018:971, 164–166 punktai).

[51] Šiuo klausimu žr. Direktyvos 2014/59 32 straipsnį, visų pirma 1 dalies e punktą ir 41 konstatuojamąją dalį. Dėl nagrinėjamų Portugalijos teisės aktų žr. RGICSF 145 straipsnį.

[52] Šiuo klausimu ir pagal analogiją su situacija, kai pertvarkymo aktas buvo finansuojamas valstybės pagalba, žr. generalinio advokato N. Wahl išvadą byloje *Kotnik ir kt.* (C-526/14, EU:C:2016:102, 90 punktas).

[53] Šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB* (C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 71, 72 ir 75 punktai). Taip pat žr. 2016 m. liepos 19 d. Sprendimą *Kotnik ir kt.* (C-526/14, EU:C:2016:570, 91 punktas).

[54] Taip pat žr. 2002 m. lapkričio 7 d. EŽTT sprendimo *Olczak prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, 81 punktą, 2012 m. liepos 10 d. EŽTT sprendimo *Grainger ir kiti prieš Jungtinę Karalystę*, CE:ECHR:2012:0710DEC003494010, 39 ir 42 punktus ir 2016 m. liepos 21 d. EŽTT sprendimo *Mamatas ir kt. prieš Graikiją*, CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, 103 punktą.

120. Penkta, reikia patikrinti, ar minėti apribojimai proporcingi siekiamam tikslui įgyvendinti, o tai savo ruožtu reiškia, kad reikia patikrinti, ar šie apribojimai yra būtini ir tinkami siekiant Sąjungos pripažinto bendrojo intereso tikslo.

121. Šiuo tikslu reikia nustatyti, ar nacionalinis teismas paiso „teisingos pusiausvyros tarp visuomenės bendrojo intereso ir asmens pagrindinių teisių apsaugos reikalavimų“, o tam reikia patikrinti, ar yra „racionalus proporcingumo santykis tarp taikomų priemonių ir bet kokia nuosavybės atėmimo priemone siekiamo tikslo“ [55].

122. Šiuo klausimu *BPC Lux 2* ir kt. ir *Massa Insolvente* tvirtina, kad nagrinėjamomis nacionalinės teisės nuostatomis pažeidžiamas proporcingumo principas, nes, priešingai nei Direktyvoje 2014/59, jose numatyta, kad principas „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“ taikomas tiktai kreditoriams, bet ne akcininkams. Kalbant konkrečiai, siekdamas užtikrinti kišimosi į nuosavybės teises proporcingumą, Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvoje 2014/59 užtikrino, kad nukentėjusieji akcininkai ir kreditoriai nepatirtų didesnių nuostolių nei tie, kurių jie patirtų, jeigu tuo metu, kai buvo nuspręsta atlikti pertvarkymą, kredito įstaiga būtų buvusi likviduota.

123. Šie argumentai atsispindi pirmojo prejudicinio klausimo c ir d punktuose, kuriuose prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų suderinamumo su Chartijos 17 straipsniu, nes, pirma, nebuvo numatyta principą „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“ taikyti pertvarkomo subjekto akcininkams ir, antra, nebuvo atliktas konkretus vertinimas siekiant nustatyti, ar tuo atveju, jeigu būtų įvykdyta įprasta pertvarkomos įstaigos nemokumo procedūra, požiūris į jos akcininkus ir kreditorius būtų buvęs palankesnis.

124. Šiuo klausimu pirmiausia pažymiu, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog, atsižvelgiant į ekonomines aplinkybes, kuriomis priimtos nacionalinės priemonės, valstybės narės turi didelę diskreciją priimti sprendimus ekonomikos srityje ir gali geriausiai apibrėžti priemones, tinkamas siekiamam tikslui [56], šiuo atveju – bankų ir finansų sistemos stabilumui [57], įgyvendinti.

125. Be to, Teisingumo Teismas jau turėjo progą išaiškinti, kad nors egzistuoja akivaizdus bendrasis interesas visoje Sąjungoje užtikrinti stiprią ir nuoseklią investuotojų apsaugą, šis interesas bet kuriuo atveju negali būti laikomas viršesniu už bendrąjį interesą užtikrinti finansų sistemos stabilumą [58].

126. Be to, kiek tai susiję būtent su banko akcininkais, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kaip, beje, buvo nurodyta šios išvados 95 punkte, pagal akcinių bendrovių akcininkų statusui taikomą bendrą sistemą jie visiškai prisiima riziką, susijusią su jų investicijomis, neviršijančiomis

[55] Žr., be kita ko, 1982 m. rugsėjo 23 d. EŽTT sprendimo *Sporrong ir Lönnroth prieš Švediją*, CE:ECHR:1982:0923JUD000715175, 69 punktą, 2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Wittek prieš Vokietiją*, CE:ECHR:2002:1212JUD003729097, 53 punktą ir 2002 m. lapkričio 7 d. EŽTT sprendimo *Olczak prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, 74 punktą. Taip pat žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2018:971, 162 punktas).

[56] Žr. 2017 m. birželio 13 d. Sprendimą *Florescu ir kt.* (C-258/14, EU:C:2017:448, 57 punktas). Taip pat žr. 2002 m. lapkričio 7 d. EŽTT sprendimo *Olczak prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, 77 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

[57] Žr. 2002 m. lapkričio 7 d. EŽTT sprendimo *Olczak prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, 77 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją bei 2012 m. liepos 10 d. Sprendimo *Grainger ir kiti prieš Jungtinę Karalystę*, CE:ECHR:2012:0710DEC003494010, 36 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

[58] Žr. 2016 m. liepos 19 d. Sprendimą *Kotnik ir kt.* (C-526/14, EU:C:2016:570, 91 punktas).

bendrovės įstatinio kapitalo, ir, antra, kad, kaip matyti iš šios išvados 115 ir 116 punktų, sunkumų patiriančio banko akcininkų (bet ir kreditorių) nuostoliai bet kuriuo atveju būtų vienodo dydžio, neatsižvelgiant į tai, ar juos sukėlė sprendimas dėl bankroto pripažinimo, ar pertvarkymas [59].

127. Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš šios išvados 95–98 punktų, nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose, pirma, buvo nuostatų, kuriose atsižvelgta į atitinkamos kredito įstaigos akcininkų padėtį ir interesus, susijusius su taikant nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus vykdomomis pertvarkymo procedūromis. Konkrečiai kalbant, kaip pažymėta šios išvados 88–90 punktuose, šia RGICSF 145.-I straipsnio nuostata siekta apsaugoti akcininkų interesus ir, siekiant užtikrinti ieškinio dėl pertvarkymo „ekonominį stabilumą“, buvo leidžiama neatimti iš pradinės kredito įstaigos (ar jos, kaip nemokios skolininkės, turto) sumos, gautos pardavus laikinosios įstaigos turtą, po to, kai buvo grąžintos iš įvairių fondų pasiskolintos sumos.

128. Antra, kaip pažymėta šio sprendimo 100 ir 101 punktuose, šiuose teisės aktuose taip pat buvo numatytas specialus vertinimas, iš esmės atitinkantis Direktyvos 2014/59 74 straipsnyje numatytą vertinimą.

129. Darytina išvada, kad šiais teisės aktais, taip pat atsižvelgiant į šios išvados 125 ir 126 punktuose nurodytą jurisprudenciją ir į šios išvados 95 punkte minimą principą, žlungančios (arba žlugimo riziką patiriančios) kredito įstaigos akcininkams nenustatoma neproporcinga ir per didelė našta, neatsižvelgiant į tai, kad, kitaip nei Direktyvoje 2014/59, nėra aiškios nuostatos, kad principas „nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė“ turėtų būti taikomas akcininkų naudai.

130. Todėl, mano nuomone, reikia daryti išvadą, kad, atsižvelgiant į nagrinėjamais nacionalinės teisės aktais siekiamą bendrojo intereso tikslą – užtikrinti bankų ir finansų sistemos stabilumą ir išvengti didelių neigiamų pasekmių įsipareigojimų nevykdančių kredito įstaigų bankroto atveju, palyginti su tomis, kurių kyla dėl šioms įstaigoms taikomų pertvarkymo procedūrų, – juose nenumatytas neproporcingas ir neleistinas kišimasis į akcininkų nuosavybės teisę, o juose numatytos priemonės negali būti laikomos nepagrįstais teisių suvaržymais [60].

131. Šešta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmojo prejudicinio klausimo a ir b punktuose nurodo, kad, priešingai, nei numatyta Direktyvoje 2014/59 [61], BES pertvarkymui taikytuose nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose nebuvo numatytas galimo atlygio mokėjimas, atsižvelgiant į pertvarkomo subjekto įvertinimą, šiam subjektui arba prireikus akcininkams ar kitų nuosavybės vertybinių popierių turėtojams. Kaip jau pažymėjau, minėtuose teisės aktuose buvo numatyta, kad galimas pajamų, gautų pardavus laikinojo banko turtą, perviršis, sugrąžinus Pertvarkymo fondo ir kitų garantijų fondų paskolintas sumas, turėjo būti skirtas pradinei kredito įstaigai arba, jeigu ši kredito įstaiga būtų likviduota, priskirtas prie jos, kaip nemokios skolininkės, turto. *Massa Insolvente* ir *BPC 2 Lux* ir kt. teigia, jog ši nuostata neatitinka abiejų šios išvados 120 punkte nurodytų sąlygų ir taip pažeidžiama Chartijos 17 straipsnio 1 dalis.

[59] Šiuo klausimu ir pagal analogiją su situacija, kai pertvarkymas buvo finansuojamas valstybės pagalbos lėšomis, žr. 2016 m. liepos 19 d. Sprendimą *Kotnik ir kt.* (C-526/14, EU:C:2016:570, 73–75 punktai).

[60] Šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB* (C-8/15 P-C-10/15 P, EU:C:2016:701, 74 punktas).

[61] Žr. Direktyvos 2014/59 36 straipsnio 4 dalies e punktą ir 40 straipsnio 4 dalį.

132. Šiuo klausimu Chartijos 17 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje nustatyta, kad nuosavybė gali būti atimama tik laiku ir teisingai už ją atlyginant. Taigi šioje nuostatoje numatytos dvi sąlygos. Pirmoji – „teisingo atlyginimo“ mokėjimas, antroji – šis mokėjimas turi būti atliktas „laiku“.

133. Visų pirma kalbant apie pirmąją sąlygą, remiantis EŽTT jurisprudencija, teisingu įprastai laikomas nagrinėjamo turto rinkos verte grindžiamas atlyginimas; tačiau tam tikromis aplinkybėmis teisingu gali būti laikomas ir atlyginimas mažesne nei rinkos verte [62].

134. Vis dėlto tuo atveju, kai apribojama nuosavybės teisė į akcijas ar kapitalo priemones, kaip antai obligacijas, kurias išleidęs bankas žlunga arba gali žlugti, teisingu gali būti laikomas likvidacinę vertę atitinkantis atlyginimas. Iš tikrųjų, kai tenkinamos pertvarkymo sąlygos – visų pirma (tikėtinas) banko žlugimas, – tokią padėtį tinkama lyginti su hipotetine likvidavimo ar įprastinės bankroto bylos situacija, nes, neįsikišus valdžios institucijoms, bankroto procedūra yra vienintelė alternatyva [63].

135. Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad banko žlugimo ar galimo žlugimo atveju jo akcininkų ir kreditorių situacijos prilyginimas hipotetiniam likvidavimui nėra nepateisinamas jų pagrindinės teisės į nuosavybę pažeidimas [64].

136. Darytina išvada, kad tokiomis teisės nuostatomis, kaip nagrinėjamos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, kuriose numatyta, kad galimas pajamų, gautų pardavus laikinojo banko turtą, perviršis, sugrąžinus įvairių garantijų fondų paskolintas sumas, turi būti skirtas pradinei kredito įstaigai arba, jeigu ši kredito įstaiga būtų likviduota, priskirtas prie jos, kaip nemokios skolininkės, turto, nepažeidžiamas „teisingo atlyginimo“, kaip tai suprantama pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį, mokėjimo reikalavimas.

137. Antrąją sąlygą, t. y. kad atlyginimas būtų sumokėtas „laiku“, atsižvelgiant į EŽTT jurisprudenciją, reikia suprasti taip, kad atlygis turi būti išmokėtas per pagrįstą laikotarpį [65].

138. Termino pagrįstumą reikia vertinti atsižvelgiant į minėtą (galimai) žlungančio banko akcininkų ir kreditorių padėties palyginimą su hipotetiniu šio banko likvidavimo scenarijumi. Tokioje padėtyje banko akcininkai ir kreditoriai gautų tiktai sumas, į kurias jie turėtų teisę likvidavus banką bankroto byloje.

139. Vis dėlto, kaip pažymi Komisija, neretai kredito įstaigų nemokumo procedūrų atveju galimi mokėjimai, susiję su nagrinėjamos įstaigos turto likvidavimu, atliekami praėjus keleriems metams ar net dešimtmečiams. Taigi nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose numatytas galimas pajamų, gautų pardavus laikinojo banko turtą, likutis nebūtinai išmokamas per ilgesnį laiką nei likvidavimo atveju: atvirkščiai, paprastai tai padaroma per trumpesnį laiką. Darytina išvada, kad bet kuriuo atveju šiomis teisės nuostatomis nepažeidžiama ir antra šios išvados 131 punkte nurodyta sąlyga.

[62] Šiuo klausimu žr., be kita ko, 1999 m. kovo 25 d. EŽTT sprendimą *Papachelas prieš Graikiją* (CE:ECHR:1999:0325JUD003142396, 48 punktas).

[63] Šiuo klausimu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Aeris Invest / BPV ir Algebris (UK) ir Anchorage Capital Group / BPV* (C-874/19 P ir C-934/19 P, EU:C:2021:563, 113 ir 115 punktai).

[64] Šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 19 d. Sprendimą *Kotnik ir kt.* (C-526/14, EU:C:2016:570, 78 ir 79 punktai) ir 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB* (C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 73 ir 74 punktai). Taip pat žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Aeris Invest / BPV ir Algebris (UK) ir Anchorage Capital Group / BPV* (C-874/19 P ir C-934/19 P, EU:C:2021:563, 118 punktas).

[65] Žr., be kita ko, 1997 m. vasario 21 d. EŽTT sprendimą *Guillemin prieš Prancūziją* (CE:ECHR:1997:0221JUD001963292, 54 punktas).

140. Taigi, mano nuomone, iš viso to, kas pirmiau išdėstyta, matyti, kad Chartijos 17 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog pagal ją nedraudžiamos tokios teisės nuostatos, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje ir taikytos BES pertvarkymo atveju.

IV. Išvada

141. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėsty ta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Supremo Tribunal Administrativo* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Portugalija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Nacionalinės teisės aktais dėl kredito įstaigų pertvarkymo, priimtais prieš įsigaliojant 2014 m. gegužės 15 d. Direktyvai 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema, iš dalies pakeistais prieš pasibaigiant šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, kuriais į nacionalinę teisę perkeltos tam tikros šios direktyvos nuostatos, nebuvo į nacionalinę teisę perkeltos direktyvos nuostatos, pagal kurias reikalaujama:

   – pirma, atlikti teisingą, apdairų ir tikrovišką įstaigos, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, turto ir įsipareigojimų vertinimą iki jos priėmimo,

   – antra, atsižvelgiant į tokį vertinimą, sumokėti galimą kompensaciją pertvarkomai įstaigai arba, nelygu atvejis, akcijų ar kitų nuosavybės vertybinių popierių turėtojams,

   – trečia, aiškiai numatyti, kad įstaigos, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, akcininkai turi teisę gauti ne mažesnę sumą nei ta, kurią jie būtų gavę, jei įstaiga būtų visiškai likviduota pagal įprastas bankroto procedūras, ir tik numatyta, kad toks apsaugos mechanizmas taikomas tik kreditoriams, kurių skoliniai reikalavimai nebuvo perleisti,

   – ir, ketvirta, atlikti nepriklausomą vertinimą, kuris leistų nustatyti, ar akcininkams ir kreditoriams būtų taikomas palankesnis požiūris, jei būtų pradėta įprasta pertvarkomos įstaigos bankroto procedūra,

   negali būti rimtai kliudoma siekti Direktyvoje 2014/59 nustatyto tikslo.

2. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją tokie nacionalinės teisės aktai nedraudžiami.